

izlazi u Puli, svaki dan u 5 sati ujutro.

Cijena lista:
U maloprodaji K —10
Mjesečno 3—
Tronjesečno 8—
Oglaš. 30 h 4 mm visok 18 cm dug prostor.

Poraz Talijana na tirolskoj granici.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 17. svibnja (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko i jugoistočno bojište.
Nema promjene u opće.

Talijansko bojište.

Na čitavoj fronti traju topovski bojevi. Na doberdopskoj smo visoravni proširili lagunjanjem svoje položaje zapadno od Sv. Martina. Na to ne neprijatelj uprizorio bubnjarsku vatru i navalu, koju je odbila naša 43. pješačka pukovnija bojem s ručnim granatama. Na goričkom mostobranu, u području Krna, kod Bova i na raznim obrascima koruške fronte bila je topovska pučnjava od časa do časa strajno živa. Na Dolomitima smo suzili noćnu neprijateljsku navalu protiv Heksenfelda (Sasso d'Agria) i protiv prevlake na sjeveru od Sieberga.

U južnom su Tirolu napredovale naše čete na hrtu brda Armentera; osvojile su na visoravni Polgarja neprijateljske položaje Soglio d'Aspio, Costan, Costa d'Agria i Maronia; provalile su u odsjeku Terragnole u Polazza i Valdugu; proterale su Talijance iz mjesta Moscheri, te su osvojile noću Zugna Tortu južno od Rovereta.

Za tih je bojeva poskočio broj neprijateljskih zarobljenika na 141 časnika i 6200 ljudi, a plijen na 17 strojnih pušaka i 13 topova.

U odsjeku jezera Loppio upravljao je neprijatelj noćas moćnu paljbu na vlastite redove.

Jaka je skupina naših kopnenih i pomorskih letjela bacila prekinuć i jučer za rana obilje bomba na kolodvore i na druge zgrade u Mlecima, Mostru, Korminu, Čedadu, Vidnu, Perlamburiju i Trevisu. Svuda se je ustanovilo velikog uspjeha osobito u Vidnu, gdje je uzalud pučalo na njih tridesetak obrambenih topova.

Zanimljen poglavice generalnog štetara pl. Matov, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 17. svibnja. (D. u.) Iz velikog je glavnog štapa službeno javlja:

Zapadno bojište.

Jugozapadno od Lensa odigralo se je u svezi s lagunjanjem živih bojeva sa ručnim granatama. Na obim je obaloma. Može topovska djelatnost porasla od časa do časa do velikih žestine. Francuzi se je napadaj protiv južnog obronka vrha 304 krsio o našoj zapornoj vatri. Bila su obrona dva neprijateljska letjela.

Istočno bojište.

Nema ništa nova.

Balkansko bojište.

U području rijeke Vardar suzili smo slabo neprijateljsko odijeljenje, koje je bilo krenulo protiv naših položaja.

Vrhovno vojno vodstvo.

BRZOVANI.

Rat.

Kretanje četa kod Soluna.

A t e n a, 15. Novine donose dancimce vijesti o kretanju četa u Macedoniji. Potvrđuje se, da su Srbi stupili na lijevo krilo saveznika. Trajne kavalerijske akcije uzalud čitave fronte imale bi navodno da prikriju kretanje četa. Jednoj je brovdovlanskoj trci u Piraju brzovajno jučer iz Londona, e je osjegurina za parobrode u Grčku povisena od tri na devet postotaka.

Prevoz srpskih četa.

L u g a n o, 16. „Senolo“ javlja iz Soluna, da je napredovanjem entente vojske prema Florini i Serresu započela prva faza ofenzive. Na mnogim su točkama neprijateljske vojske odaljene jedna od druge još samo četiri kilometra. Istodobno se posvuda grade putevi za topništvo i trcu. List veli dalje, da na francuskim i talijanskim brodovima neprestano dolaze srpske čete, koje se kupa na sjevernom dijelu poluotoka Kalkidike.

Englesko brodeviše pred flandrijskom obalom.

B r ũ s s e l, 17. (D. u.) Sinoć se je pojavilo pred flandrijskom obalom englesko brodeviše. Njemačke torpednjake i stražarnice izšle su im u susret, te je došlo kod toga do kratkog topovskog dvojeba iz velike daljine. Tekom bitke bacilo je njemačko letjelo bombe na neprijateljski razarač, te je pogodilo jednim hitcem ravno u stražnju zapovjedničku kulu neprijateljskog broda.

Balkan.

Rumunjska - Bugarska.

S o f i j a, 16. Bugarski ministar financija saopćuje, da pregovaranja radi privremenog prometa sa Rumunijem radi povoljno teknu, te da ne postoje više nikakve razlike u mišljenju, jer su bile odstranjene izmjeničnim popustanjem obiju vlada. U Oboriste je već došlo 18 vagona.

Novi prosvjed Grčke.

A t e n a, 15. Grčka je vlada predala poslanicima četvornog saveza izraziti protest protiv našim postupku zajedničkih mjesta Dova Tise (istočno od jezera Dojran) po francuskim četama. Ona je uputila na neugodni utisak, kojim to zaposjele, i protusloviu sa svečanim obećanjima, bez prethodnog obavještenja sa grčkim vojnim obalama, djeluje na grčki narod.

Kako javljaju pre'o Sofije, zapljeli su Francuzi Florinu. Istovremeno je francuska jedna divizija preokretala rijeku Stramu.

Engleski krivi račun glede Rumunjske.

B u d i m e s t a, 16. Kako je poznato, obustavili su Englezi u onim rumunjskim milovinama, koji su s njima stupili u svezu prigodom kupovanja žita, promet na neodređeno vrijeme. Englezi su kanili time poslužiti to, da će ostali milovini nijeti isključivo za vojsku i unutrašnju uporabu, tako da ne bi mljivo za žito, nakupavno od centralnih oblasti bilo nikad, ili barem prekasno dogovljeno. No ta je osnova, za koju su Englezi navodno žrtvovali 15 milijuna franaka u ime mira, svakako što poči za rukom, jer se je dosad samo malo milovina objavilo spremnima, da udovolje engleskim zahtjevima. Rumunjska je vlada odučila, da ovim i sličnim spletkarijama stane na put i milovine, koji kane svoj promet obavštiti, prei u državnu upravu.

Ententa.

Suhomlinov.

K o p e n h a g e n, 17. svibnja. Petrogradski listovi od 8. svibnja donosaju iz dozvola vojne cenzure polakosti o uapšenju Suhomlinova. Izdavač lista „Večernje Vremja“, Boris Suvorin, i novine „Riječ“ govore vesno oštro o tom, što je cenzura zabranila slobodno raspravljanje glede toga slučajja, koji silno uzbudjuje čitavu Rusiju. Radi toga su kojekakve krive vijesti silno porasle, što je u ostalom jasno samo po sebi, jer službeni izvještaj otkrivaše Suhomlinova sa zločina velezidjeva. Nekako tajanstveno i glasi izdavač izdavača lista (kojeg smatraju noćje za službeni list), „Kolokol“, Skvorcova: „Mi nijesmo kazali ni riječi, kad je Suhomlinov bio imenovan. Mi smo sutjeli i tad, kad je ostavio svoju službu. Mi smo sutjeli i kod imenovanja i kod ostavice službe Polivanova, kojom je zgodom sve novinstvo došlo do čina ni članka. Budućnost će pokazati, iko je ovom zgodom ruskom narodu više kazao.“

List „Ruskoje Slovo“ javlja među ostalim: „Suhomlinov je bio u tvrdjavi dva puta preslušan od senatora Bogorodskoga. Suhomlinov je odgovarao na pitanja iz daljega promisljanja i pazio na svaku riječ u zapisniku. Njegova je molba za predložjenje izvaja svih svjedoka bila odbijena. Na to je Suhomlinov izjavio, da je počeo sastavljati oveči obrambeni članak. Prema vijesti lista „Ruskoje Slovo“ bio je takav članak Suhomlinov prigodom kućne promatranje zaplijenjen. Iz tog se članka razabire, da Suhomlinov temelji svoju obranu na opterećenju svojih ministarskih drugova. Isto tako optužuje on državnu Dumu, a ponajprije državno obrambeno povjerenstvo, da je posve osujetilo sve njegove osnovne glave povijesna munitije. On naziva optužbu, podignutu protiv sebe radi izdaje uzasnim, i nastoji da dokáže, e nije nikad imao nikakvih sveza sa smaknutim velezidjajnikom Mjasojedovom, dapače da je nasuprot kod početka rata tražio, nekda se Mjasojedov ne uporabi na fronti. No njegov zahtjeva nijesu htjeli da uvažte te se ne

osjeća krivim, što nije mogao predvidjeti gigantnog produljenja toga rata. No toga da nijesu mogli predvidjeti ni ratni ministri drugih zaraćenih država.

Odlazak ruskih zastupnika na pariški sastanak.

S t o c k h o l m, 16. „Birzeviya Vjedomosti“ piše, da su državni nadzornik Petrovski i Pilešajev, pobočnik trgovačkog ministra, ošli kao zastupnici vlade u Pariz na gospodarsveni sastanak, koji će se vršiti 21. t. mj. u svrhu pretresavanja nekih pitanja o budućoj ruskoj trgovačkoj politici. Posto su sve zalije sladora bile od vojničke intendature zaplijenjene te se putničarstvo daje samo sladori prašak, boje se u Petrogradu nemira. Stoga je petrogradski zapovjednik izdao ukaz, u kojemu opominje pučanstvo na mir i zabranjuje prodaju sladorne rafinade.

K o p e n h a g e n, 16. Petrogradski listovi javljaju, da će finančni ministar Bark nastupiti sljedeće sedmice najvišetom putovanju u Englesku i Francusku.

Novi rusko-japanski sporazum.

K o p e n h a g e n, 16. Petrogradska brozajna agencija javlja iz Tokija: U savežu sa kojejkavom vijestima o predstojećem rusko-japanskom sporazumu izjavio je u novinama predsjednik druge komore, Sinidai: „Glavna je svrha saveznika protiv vojnih osnovama Njemačke. Radi toga je potrebno, da i nadalje postoji englesko-ruski sporazum.“

Financijski je podtajnik govorio o važnosti većih ruskih narudžbi u Japanu, koje bi imale učvrstiti rusko-japanske odnose. Novi ruski će se zajam u Japanu realizovati razmjerno prema obratnu narudžbi.

Izgorio veliki francuski zrakoplov.

L u g a n o, 16. svibnja. (D. u.) Prekjučer je u podne izgorio blizu otoka Asinara veliki francuski upravljivi zrakoplov. Prama listu „Giornale Italia“ imao je da obavri veoma veliko putovanje. Poginula je sva momčad zrakoplova. Francuzi je ratni brod izvukao iz mora dio ljesina. Zrakoplov je imao po svoj prilici da služi na Balkanu u ratne svrhe.

B e r n, 17. svibnja. (D. u.) Prama listovima pripadao je zrakoplov, koji je nastradao kod Sardinije, francuskoj mornarici te je odputovao iz Pariškog letjalista u pravcu prama Biserti. Zrakoplov se je strovalio iz nepoznatog uzroka obaviv u plamenu sa svih strana.

Iz engleskog parlamenta.

L o n d o n, 17. svibnja. (D. u.) Dolnja je kuća prihvatila u trećem čitanju zakon o vojničkoj dužnosti. Bilo je 250 glasova za, a 35 protiv.

Neutralne države.

Nizozemci se nadaju miru.

A m s t e r d a m, 16. Amsterdamski „Handelsblad“, jedan od najuglednijih nizozemskih listova, koji nastalostem simpatizira sa Njemicima, slika na sljedeći način nade Nizozemske u mir, koje su najjače izražene u dizanju njemačke valute: „Njemačke je dosada u vojničkom obziruh podijeljena. Ima u svojoj oblasti cijelu Belgiju, započela je najveći i najboljotiji dio sjeverne Francuske, osvojila je Poljsku, Srbiju i Crnogoru te je pomakla svoje linije daleko u neprijateljsku zemlju. Izgubila je, doduše svoje kolonije, ali ima zato u ruci skupocjene zaloge te može zato stupiti u mirovna pregovaranja. Njemačke je dakle pripravna da pregovara, da dodje do mira, koji bi joj jamčio za njezine životne interese. Što ona razumije pod tim životnim interesima, kaže nam njezina nota na predsjednika Wilsona.“

Nizozemski list raspravlja o tome, kako se moraju prema nizozemskom shvaćanju tumačiti mirovni uvjeti Njemačke navedeni u govoru državnog kancelara „Šavim je drukčiji“, veli list dalje, „položaj alijanca. I oni imaju doduše neprijateljske zaloge, jer su zaposjeli njemačke kolonije i područja, što pripadaju Turskoj. Ti se ali zaloge ne mogu nikako uporediti sa njemačkim. Razumljivo je dakle, da se oni hoje riječi mir, te da o miru neće ništa da čuju dok ne oslobode dijelove domovine. To je vrlo razumljivo, i morali bi se dakle boriti, dokle god se oslobodjenje domovine može postići jedino bojem: ali nikada ne smije rat biti cilj ratovanja, ako se cilj može postići i bez daljnje ratovanja. Ako je noćje moguće našti neko rješenje, kojim bi se rat svrsio i kojim bi se mogli osigurati životni interesi, zar nije smratno,

ne hvataći se toga rješenja? Nije li sada pravi trenutak za mir, kojega je engleski premijer-ministar označio kao cilj borbe, za takov mir, koji jamči za jednaka prava sviju država?“

Atentat protiv švedskoga kralja.

G u e s t r o w e z, 16. svibnja. (D. u.) List „Guestrowez Z.“ donaje iz pouzdanog vrela, da je bio posljednjih dana zasnovan atentat protiv švedskoga kralja. Ali je kralj i policija bila pravodobno upozorena na pogibao. Oblasti su odkrile zavjeru, čiji su početnici po dosadašnjim izjavama engleski i ruski agenti. Bilo je uspješno više osoba, koje kušaju da bace krivnju na monarliste.

Amerika.

Osnova glede kanala u Nikaragui.

F r a n k f u r t a. M. 16. Ugovor je između Udruženih Država i republike Nikaragu glede američkog monopola za slučaj gradnje novog kanala između Atlantskog i Velikog Oceana, kako list „Frankfurter Zeitung“ javlja, prihvatila i vlada republike Nikaraguz.

Razni brzovaji.

R i n, 17. (D. u.) Službeno. Austrijski parobrod „Grado“, talijanski parobrod „Città di Bari“, „Jonio“ i „Flora“, kao što i remorker „Tiberia“, „Bengasi“ i „America“, biti će preobraćeni u ratne brodove i dodijeljeni ratnoj talijanskoj mornarici.

Neprijateljski ratni izvještaji.

Rusija.

P e t r o g r a d, 13. Službeni izvještaj od 12. svibnja:

Kaukaska fronta.

U pravcu prama Erzinđanu osvojile su naše aktivne čete u zajednici sa pričuvcima i domobranima noćnom navalom skupinu krijevoga, koja vlada nad čitavom okolicom i koja je bila jako utvrđena. Zarobili smo kod toga 20 časnika i 365 1/2 skil pješaka. Kod Mamakhatuna su naše prednje čete lako suzile neprijateljsku navalu. Naša kolona, što napreduje na lijevom krilu, pokušala smo zarobljenika, te smo zaplijenili dobar još top, više ne goji 2000 pušaka, do 10,000 matorja i svu silu praha i drugoga ratnog materijala.

P e t r o g r a d, 15. Službeni izvještaj od 14. svibnja:

Jugozapadno od Olyko prouzročila je naša topovska vatra eksploziju kod neprijateljske baterije. Kod srednje Stripe pokušala su neprijateljska odjeljenja da se priliježe našim redovima, ali su bila svakog puta porazjena našom vatrom. Za tih smo pokušaja uhvatili nekoliko zarobljenika.

Francuska.

P a r i z, 14. Službeni izvještaj od 13. svibnja u 3 sata popodne:

Južno od Rove smo suzili iznemadnu navalu protiv naših položaja u Bois-Logis. Iz verdunskog se odsjeka nije javilo o nikakvom važnom događaju tekom noći, osim o kraju Mirt-Homma. Na ostaloj je fronti neo mirno protokla.

Belgija.

P a r i z, 14. Službeni izvještaj od 13. svibnja: Iz mira od noći i jutra počeo je jaki topovski dvojebo u okolici Dixmuidena i sjeverno od toga grada. Na ostaloj fronti nema nikakve važnije vijesti.

Engleska.

L o n d o n, 13. Službeni izvještaj od 12.: Sinoć je poduzeo neprijatelj po žestokom opterećenju naših opkopa između Somme i Maricourta tri mavela, od kojih mu je jedna i uspjela. Neprijatelj je prodro u jarke, ali je bilo odloženo. Nekoliko su je mrtvih Nijemaca moglo gladiati između zračnog pluća. Utjnilo smo izgubili po jednog zarobljenika. Na ostalom dijelu fronte topovski bojevi i borba s opkopnim mizurama. Najžešća je vatra bila kod Hebuterna, Soucheva, Garenčija, kod Hohenzollernskog jarka i u odsjeku St. Elci. Neprijatelj je dijelovao s minama kod Witscheta.

Italija.

R i m, 14. Službeni izvještaj od 13.: U Trentinu na gorjem toku rijeke Etsave topovska djelatnost, koja je bila osobito živahna u području Col di late. Suzbili smo male neprijateljske navale protiv Kulie i na visini vrha Lednaka. Na Krauu prouzročile su naše baterije više eksplozija u neprijateljskim redovima kod Sv. Martina, te su rasuljale nekoje čete, što su se kretale u Marceji i blizu Devetaka te Opajteg Sela.

Kupujte samo kod onih tvrtka koje oglašuju i preporučuju se u „HRVATSKOM LISTU“

Svakovrstne pisarničke potrepštine za urede, trgovce i privatnike dobiva se u papirnici Jos. Krmpotić u Puli.

Domće Vjesti.

Zahvalnice. Primamo iz Poreča: „Kao odgovor odsadnim hrvatzkim čestitkama velikom admiralu Hausu i generalnom pukovniku pl. Borovici, pripisuje su predsjednik zemaljske upravne komisije Istre sljedeće brojavne zahvalnice: „Vama, gospodine predsjedniče, i zemaljskoj upravnoj komisiji je drzavi vjernom istarskom pučanstvu, sajm svog najsrdačnijim zahvalu za ljubeznive čestitke. Veliki admiral H a u s.“

„Za dobrotvorne čestitke prihodnom promaknutiču, molim da primite moju nasrdačnu zahvalu. Generalni pukovnik pl. B o r o v i c.“

Potres. Jucer u 2 sata 50 minuta 22 sekunde popodne (po ljetnom vremenu) ubijelio je ovdješnji seizmograf početak jakog obilježnog potresa. Najveća je faza bila u 2 sata 51 minuta 17 sekunda uz otklon od 130 milimetara, što odgovara pravomu gibanju u Pulj 0.5 milimetara. Udajalnost središta 100—150 kilometara. Sudeći po zemljstvu, imalo bi središte potresa da bude isto, kao ono dne 12. ožujka o. g. (hrvatsko Primorje). Jakost tresca, koja je ovdje danas osjetljiva bila je nešto od posljednjeg puta.

Iz Filpana kod Vodnjana primamo: Među sa 47 naših, ovdje ostalih stanovnika, sakupljenih na z. „Cveni Križ“ 50 K, koji iznos darovaoše: Don Frano Lovre, 2 K 10; Kutić Marko 2 K 40; h. u. p. 2 K; Kolić Pasko, župan, Cetina Ivan p. Ivana, Cetina K. p. Ivana, Cetina Blaž p. Mihe, Cetina Martin od Ive. Tomišić Miho, Cetina Ivan Frisković, Mate Diković, Antun Tomišić, Balija Miho, p. 1 K; Miho Divišić, Kliba Ivo p. Lovre, Sarić Ivo, Sarić Antun, Misan Ivo, Misan Mate, Kolić Ivan, Marišević Miho, Vitasović Miho, Vitasović Mate, Vitasović Marija, Mici Gafer, Luca Vitasović, Fuma Diković, Marija Tomišić, Mare Kutić, Marija Lupetina; Kutić Miho 60 h.

Cijene viskih vina. Tvrdjani komarsa jesar po broju 1296-45-14 dne 13. svibnja 1916. Umjaldjati dnevu promjenu cijena viskih odnovo dimvaltskih vina, da neustanovljeno za iste najviše cijene pridržajše si postupali pri svakomu sudbenim putem radi navijanja cijene, kako bi vino prodavao uz nerazmjernu cijenu.

Za družbu Sv. Cirila i Metoda. U počast uspomeno pek. Petra Cviljanovica pek. Ivana, premisvšeg u Spljetu, daruje gosp. Pavao Čadež K 5.— i gosp. Ivo Vuletin K 5.—

Iz Dalmacije.

Počani građanin. Čitamo u „Narodnom Listu“: Općine Trogira i Bogomilja imenovane e. k. namjesnika grofa M. Attensa počasnim građaninom.

Jedno priznanje veljodnika admiralu Hausa. Prigodom imenovanja zapovjednika ratne mornarice N. P. Hausa velikim admiralom, izrazila mu je općina grada Šibenika brojavno čestitanje, ušto je č. o. g. govorio sljedećim brojavom: „Predsjednik općine, Šibenik. Vase najsrdačnijom toplinom izrečene čestitke grada i općine Šibenik duboko su me dojmile i izričtam Vam svrdnuo hvalu. Neizbrisiva je slava, koju sinovi Dalmacije u ovom teškom hrvatzkom ratu, a i naša se mornarica čarlarja na vrhu odanosti i iskušano poživnost ljubavi Dalmatinaca, nije donorodno žele pred neprijateljem, štitići našim najvrućim zadacima.— Veliki admiral Haus.“

Gostovanje Marka Vuškovića u Pragu. Saznajemo, da je općni pjevač Marko Vušković pozvan u Prag na gostovanje u „Narodnom Divzadu“.

Nesreća u Povlju na otoku Brea. „Nar. Listu“ javljaju iz Povlja: Ovdje se desila teška nesreća. Tri ugledna mještanina i trgovca brata Kneževića (četvrti brat im je u vojsci) krcala su u brod bačve. Nekako puknuo kokao, a bačva puna palna na njih, te ih bačava u more. Najstariji brat izmaknuo dobro je upalo i umro, drugo je prelomljena nožna u više mjesta, troći je također izranjen. Čijelo mjesto je snuzeno radi teške nesreće.

Zadarski načelnik za ratni zajam. Zadarski načelnik dr. Ziljeto upravo je ovih dana pojedinim bolje stojećim građanima posebno pismo, kojim ih pozivlje, da potpisu četvrti ratni zajam, te da u tom smislu uplvisu i kod drugih svojih prijatelja i znanača.

Iz Slovenije.

Slovenac i Hrvat — brat i brat. Prenasamo iz „Slovenca“: Pod gornjim naslovom pise „Hrvatski Dnevnik“: Poznata naklada u Berlinu

Na alandskim otocima.

Parobrod, što vrši promet među Abom i alandskim otocima, teško si prokrukuje put kroz usku morskou cestu među malenim otocima. Granulitno morsko dno svuda istupa iz vode, sad kao izbrušeno, rijetkom mahovinom poraslo ostrvo, sad kao otjelo stabala sa oskudnom vegetacijom, a sad opet ka veliki nasobina, kao n. p. r. lipeji otok Nagu. Na tim otocima može promatrati prizor, koji dodaje nije krav, koji ali u svojoj veličini slični današnjem ratu naroda, nalme: rat stabala.

Tu viditi maleni otok. Obrasten je kod svjetla ravnim borovima, koji stoje u redovima, kao vojnički pripravnici na navalu. Na drugom bliskom otoku šapuče bjelogorica starogulski jutarnji molitvu. Među njima leži treći otok: bojiste. Tu raste crnogorica promješana sa bjelogoricom prividno mirno jedna uz drugu. Ali to, na oko mirno, sumom obraslo područje, jest za izdržavanja bojna drama. On može u borima viditi korzake, a u bjelogorici Svede. Tu su se oni sukobili, tu se borili na život i smrt. To nije nikakva fantazija, borbu stabala potvrđuje obiljna znanost.

„Toussaint-Langenscheidt“ doposlala s nekim prosiom bodajdanu zemljopisnu kartu, na kojoj su svi evropski jezici označeni zračnom bojom. Za hrvatzki i slovenski jezik uporobljena je samo jedna boja. Sva je prilika, da se to nije namjeric dogodilo, ali bi ta karta imala biti za nas — program! Hrvati i Slovenci su svaki za sebe — program! I dok su naprotiv kao narodna jedinica jaki. Danas Ijeraju jurnu sinovi hrvatzkoga i slovenskoga naroda neretno Talijane, koji požudno gledaju na hrvatzku Dalmaciju, hrvatzko-slovensku ljetu i hrvatzko Primorje, Kiselu goržlje! Isti su jednog misli i mi moramo odvrditi stalnu među protu aspiracijama požudnih Talijana. Ali oni zaboravljaju od časa na čas na polme udare, što su im pali u dio, i status i opeta slijedi za tuđim dobrom, pa će Hrvati i Slovenci morali stali na straži i boriti se također i u mirno doba. Ako si povjedi bratske desnice, bit će njihova stroža savjivanja a borba boja i uspješnja.

Gospodarstvo.

Kava i njezina povjest.

Časica kava spada dandanas među prve užitke te je općenito tako ubojitajna, da se je nije moguće pod nikakvu cijenu odvitiuti. Kava je kolonijalna roba, koja se mora izvana uzavati. Mogućnost, da je u postojeće zalihne moge isprsti, dala je povoda visim oblastima, da prodaju kave ograniče: škoda samo, da se nije to činilo već prije, dok nije valjeznima postalo za rukom, da najednom na unjetan način isprste kavinu cijenu.

Prije se je prodavala i prizena kava, čime se je mnogo kave namotro, bilo pržena kava dugoo ne izdrži te izgubi svoj ugodan miris i dobar ukus.

Uživanje kave je neprijeporno, poput pušenja duhana. Jedno od najrazgranjenijih modernih užitaka. Kava je došla k nama, poput duhana, iz dalekih zemalja tečaj početak novog života, kad su se Portugalci nizozemci počeli baviti pomorskom trgovinom te u evropske krajeve dovajati tropijske mirodije. — Dok duhan potječe iz novog svijeta, dolazi kava naprotiv iz starog. Kažu da je domovina kave Abisinija, akreprom se to ne da dokazati; toliko je pako stalno, da je kava došla u Evropu iz Arabije. Arapska kava, koja raste u adenskom i mokinom okružju slovi jošle i danas kao najfinija vrst kave.

Tamošnjij prirod kave je pako jako neznanat, da za golemu svjetsku potrebu ne dolazi ni u obzir, te gotovo ni ne dolazi u evropsku trgovinu. Kao najbolja vrst kave, koja dolazi k nama, vrijeđje nizozemska kava sa Jave i Sumatre. No i njezin uvoz u Njemačku je neznanat napram onom iz Brazila, koje više dano posjeduje najprostranije svjetske kavinne nasade.

Godine 1913. uzavla je Njemačka u svemu za 230 milijuna maraka kave, od toga otpada pako 128 milijuna maraka samo na Braziliju. Ostalih 62 milijuna maraka otpadaju na kavu iz drugih južnomerikih zemalja i Guatemale.

Prva kavana buđa otvorena u Međi. Otale se rasprostiraju uporaba kave u 16. stoljeću u Egiptu i Siriju, a pod Sulejmanom II. i u Carigradu. Kava je došla u Evropu preko Milčana, koji su 1624. doveli mnogu količinu kave prvi put u Evropu. Tamo bude zatim 1645. otvorena i prva europska kavna, dok je u vojnoj Italiji bila kavna poznata već 160 godina prije. U Englesku je došla kava 1652., a u Njemačku 1670.; prva kavna bila je pako otvorena tek 1686. u Nürnbergu i Regensburgu, a godinu kasnije u Hamburgu. U Francuskoj je kava poznata već na dvoru Ljudevita XIV., no prve javne kave bile su otvorene tek 1671. u Marsilji i godinu dana kasnije u Parizu.

K nama u Austriju došla je kava 1683., za opješnjavanjem Beča, kad smo Austriji zaplijenili i nekoliko vreća zrnate kave. Iste godine bi otvorena i prva bečka kavana; od tog doba se je takozvana bečka kava sve do danas uzdržala na glasu.

U početku je uporaba kave, iako vrlo visoke cijene bila ograničena samo na više krugove pleinstva i svećenstva. Osim toga se je imala boriti sa raznim početkocinama. Dok su razni liječnički uzivnje kave proglašili nezdravim, proglasio je Fridrik Veliki kava monopolom, samo na jedan-otak pučanstvo na nju ne privikne i mnogo novaca iz zemlje ne izdaje.

Kava kao pjeće ubojitajna se općenito u Austriji i Njemačkoj tek u XIX. stoljeću, a moder-

no kavanaarstvo po bečkom uzoru tekar zadnjih poluvjeka.

Najveći kavinari našli nalaze se od 1650. na Sandlajkom i Sandvičkom otoku; od 1720. na Martingaju i ostalim francuskim kolonijama, a od 1752. u Brazilu, otkuda se od 1808. inajviše kave izvava.

Dandanas ima sijaset vrsti kave razne kakovce. Sličnija sama je zimzelena i oko 2 metra visoka te uspjeva i u botaničkim vrtovima. Njezinu cvijeće je bijelo mionirano, a voće oko 900 grama je koštano te se mora i pita probirati, budućje najednakom sazrije poput smokve.

Da kolonijna kava čim više pristieži, namjenjenje je kod pripreme nadoknaditi je sa jeftinijim sorgulama, kao Kalreinerovom, Kneipovom i osobito izvrsnom smokovom kavom. P.

Svilgojstvo u Srbiji. Hrvatzki Lloyd* pise o gozjenju svilenih buha u Srbiji sljedeće: Gozjenje svilenih buha lijepo se je posljednjih godina u Srbiji proširilo. God. 1903. ustrojeno je u Lapovu društvo za unapređivanje svilarstva, te je ujedno namo podignuta predionica za svilu. Ovo društvo imalo je monopol za nabavu kokona, te je ali zajedno sa državnim gospodarstvenim školama i poljođelskim udruženjima mnogo doprinijelo razvitku ove privredne grane. Broj obitelji, koje se bave svilgojstvom porasao je od godine 1900. od 10 hiljada na 35 hiljada, tako da je svilarsko društvo u Lapovu svoju predionicu moralo znatno povećavati i svoju dioničku glavnicu povisiti od 500.000 na 1.500.000 dinara. Količina kokona proizvedih u posljednjim godinama po ovom društvu iznosila je pooprčno 4000 kilograma. Tebe ali proizvedla je da osim toga mnogo kokona upotrebljeno i u domaćoj industriji. Srpske domaćie običavaju neima svilu isto tako kao i vunu na ručnim prelicama ispresti, te ju onda na domaćim drvenim tkalačkim stanicama sakatki marame i pojedine sastavine za odjeću.

Da se ova doba uvedena domaća industrija ne zapusti, obratilo se je svojedobno vrhovno zapovjedništvo vojske na ugarsko ministarstvo za poljođeljstvo, neka bi poduzelo nastojanje za unapređivanje svilgojstva. Ministarstvo je tome udovoljilo, te je to zadaću povjerilo kr. uz. nadzornstvu za svilgojstvo. Ministarstvo je tome udovoljilo, te je to zadaću povjerilo kr. uz. nadzornstvu za svilgojstvo i Szekszárdu, koje je odmah provelo nužno organizaciju, tako razdijelilo i u raznim okruženjima potrebne sjeme i druge za svilgojstvo potrebne predmete, te uredilo u Beogradu mjesto za preuzimanje kokona.

Razne Vijesti.

Francu o talijanskim operacijama. Kad je prijed nedavno jedan francuzki ratni dopisnik posjetio talijansku frontu, izjavio je, da su svi njihovi pokušaji da protu uzaludni. Na koneu rekao je sljedeće: Svaki je pokušaj napadajana prava ludorija. Ako Talijani upoče hoće da protu, morali bi imati takvo topništvo, koje bi bilo kakvo da izore cijelo zemljište i da austro-ugarski porozni sistem posvećem unisti.

Grigorjev vođa provanika u Vilni. Sudbeno istragom izaslo je na svjedo. da je poglavica tajne policije, Grigorjev, bio vođa onog družbe provanika, koji su u Vilni, iz evakuacije, počinili svu silu krađja i provala.

Žostova izvaja. Poglavica stožera Žostov izjavio je u razgovoru sa jednim od suradnika bečke „Neue Fr. Presse“: „Ne znam, što kane naši protivnici sa svojim četama u Solunu? Za obilžuju akciju ne bi im dostajalo ni 100.000, dapače ni 200.000 ljudi. O srpskim četama, što se tako iskrcavaju, ne treba voditi računa: to je pako razmavljanje. Ipak njima u Solunu dosta je sila na okupu. Što će s njima naši protivnici započeti? Otvoriti Srbiju? To je isključeno, pa im ne preostaje drugo, već politika oćuvanja svog prestizja. Ili se možda još nadaju pomoći Rumunjske i Grčke? Nek se nadaju i nek se vesele, a mi se zadovoljimo činjenicom, da naš vojnički položaj na svim frontama mora izazvati odluku.“

Uvjeti Francuske za mirove pregovore. Nekoj ženevski listovi javljaju, da je nekadašnji načelnik u Colmaru propotocno predjedovstvo Francuske i odložno u triidesetak ovježih gradova prečusko prištanstvo na ustrojbu borbu svim silama do skrajnosti. Njegovi govori išli su u glavnom za dokazivanje, da se mir, što ne će biti na korist Njemačke, može sklopiti samo onda, kad bude

njemačka vojska slomljena i kad se rat prenes na njemačke teritoriji. Dok se to ne dogodi, neće se Francuska upustiti u mirove pregovore.

Pašio u Odesi. Prema vijesti „Corriere della Sera“ objavljenoj Pisci dne 13. l. u. u Odesi, koja je postala posredno jugovremno središte. Tamošnja srpska i hrvatzka kolonija zapetela je ovih dana izdavanjem svog glasila u ruskom, srpskom i slovenskom jeziku. — O Pasičevom putovanju u Rim, Paris i London čuje se, da su se izgledlje vase nesuglasice i prijepori, što su bili izbili u početku rata između Srbije i Italije. Pašio je izjavio, da je u Rimu zadovoljan, dok su svi vjisti u Parisu, Londonu i Petrogradu zamjećale, da su svim svojim silama podupirali srpske ideale gdje ustrojila „Velike Srbije“ i mnogoz zbiranje sa Mecedonijem. Petrogradski politički krugovi nalaze veliko političko znanjenje u tome, da je talijanski poslanik Carlati priredio Pasiču bankot, kojemu su prisustvovali i drugi ententini diplomati.

Buducnost Perzije. Pariski „Le Journal“ ističe, da će se prigodom pohoda zastupnika dume u London sklopiti nova pogodba o razdobi Perzije, Engleska tražit će da bude apsolutno gospodarstvo u Perzijskom zaljevu. Prema drugim vijestima bila bi to pogodba već sklopljena.

Filipescu o izvanzokoj politici. Prvi put nakon svog povratka iz Rusije, izjavio je Filipescu o vanjskoj politici ovo:

„Čvrsto vjerujem u konačnu pobjedu entente, koja ne će biti nikada, što napokon i nije glavno, jer ona nije nikada imala u svom programu osvajačkih ciljeva, već posvećenja međunarodnu pravdu. Kao zahlijeve entente nabrojje je sljedeće: Elzas-Lotoringija za Francusku, dok Italiji za pedelj više od onoga, što joj je Austro-Ugarska prije sama doborejnija ponudila. Rusija traži uporabu Dardanela. To su uvjeti, pod kojima bi Njemačka mogla smjesta dobiti mir. Što se Rumunjske tiče, rekao je nadalje, ta si mora istom steći zahvalnost i priznanje entente, te si oznanostim osvojitii one krajeve, za kojima teži.“

Vjernost crkviske jahačice. Sasaki konjaniki kapetan Kurt pl. Herder, praunuk Gottfrieda Herdera, pobonić saskoga kralja, pred nekoliko se godina upoznao sa glasovitim crkviskom jahačicom Adrian, koja je nastupila pod vojničkim imenom Adrienne pl. Holsteine, te ju kasnije oženio. Herder se sa svojom ženom naselio blizu Dražjanja u nekom ljetnikovcu, gdje su sprovajdali ugodan život do početka rata. Tada je opet stupio u vojsku i krenuo na bojiste. Kada je nedavno došao na nekoliko dana na dopust u svoj ljetnikovac, uvjerio se, da je njegova sreća uništena. Zie sudbe nije mogao podnijeti, pa se ustrijelio.

Zdravstvo.

Serum protiv kašlja hripavca. Iz bečkih novina saznajemo, da je hrvatzki bakteriološki prof. R. Kraus, koji sada boravi u Buenos Ayresu, iznasao serum protiv kašlja hripavca. Serum je priredjen od sputuma bolesne djece. Djeca, cijepljena tim vakcinom izliječena su od kašlja hripavca za 14 do 20 dana.

„HRVATSKI LIST“ može se kupiti u Vodnjanu kod prodaje duhana De-: betto već rano jutro. ::

POTPISUJTE
Četvrti austrijski
ratni zajam
Potpisivanje prezimlje:
Istarska Posujilnica
u PULI.

Vlastita kuća, ul. Carara br. 4.
UREDNOVI SATI:
Od 11 i pol prije podne do 2 i trećevrt p. pod.
i od 3 i pol do 8 poslije podne.

Ror je zaista sa istoka prodro preko Rusije u Švedsku, a hrast je, kaošto kasnije smionu Vazei, uemeljejniti ruske države, presao preko Finske u Rusiju. To je zbilja strašna borba, koja na alandskim otocima od vijekova bijesni.

Kada je pred godinom 1809. morala Švedska, da nakon nesretne ratu odstupi Finsku Rusiji, tada su dobrodusni Švedci, koji su ih liji najslabiji diplomati svijeta, narivali rusima tu za Švedsku kava potrebnu skupinu otoka, premda je Rusi njome bezvrijetno zahlijevati.

Teš sada vjisti Švedska, što je onda izgubila. Kao što bi Helogland, kad bi danas bio u engleskim rukama, dao cijelom trgovacnom ratu drugi oblik, tako bi i Aland, kada bi se nalazio u švedskome posjedu, mogao znatno uplvisati na današnji rat.

Prošla su vremena, kada se je iz Stockholm moglo morem preći na saonice na Aland i u Abo. Ali glavni grad Alanda, Mariehamn, odajlen je u zračnoj crti samo 14 milja od Stockholm, a to je i glavni ruznički put, koji je i stalno, a u jednom satu nad švedsku pristanišnicu te je iznadnati kism granata. Na isti bi način tvorila trajna bojna luka na Alandu, koju Rusija, po pa-

riskom mira, naravno ne može pošli, neprestano ugrozavajno životnih interesa Švedske. O sudbini alandskih otoka je dakle opstanak Švedske mnogo ovisan.

Švedska ne zahlijeva pojseda Alanda. Ona hoće samo izvjesnost, da to oćoje ostane auvertdjeno. Pošto se u Rusiju ne može pouzdavati, može to samo na taj način postići, da se oćoje iz ostam u ruskom posjedu. Švedska mora, da se to razloga, da teži za posjedovanjem otoka, premda ga načelno ne želi posjedovati. No, kako može Švedska steći Aland? Zar ratom, kaošto ježi stranka aktivista? Mi bi danas najvećom lakotom mogli uzeti te oćoke* — rekao je nedavno dr. Zastavlj jedan zastupnik — „ali što bi od toga imali; nakon deset, petnaest godina došlo bi Rusi te nam uoze natrag Aland sa karmalima“. Zar je to lakav dunajski dar? Švedska se zahlijeva Skandinavijem Edmundo Goffe? Švedska se zahlijeva predlaže: neka se Aland, kad se nema odvažnosti, da se osvoji, i kojega se opteta neće uzeti kao dar, jednostavno od Rusije kupi. Ali za sada Rusija još nije ponudila taj „posao“ i pita se, da li upoće može Rus nesto ponuditi, što za-

pravo njemu ne pripada. Aland je naime pripojen Finskoj, dijeli sudbinu Alosa i Björneborga, te ima s tim gradovima okružnja zajedničkoga guvernera. Za staroga Finsa jest ali ta njemu tuđja zemlja, koju on zove Alvanmanma (ostrva zemlja), pokrajina, koja ga kroz cijelu zimu opskrbljuje ribom. Putuje li on izmimo tamo, to on veli: „ja putujem u inozemstvo“. Zapravo ne govori niko na Alandu finski.

Aland je lijep. Gdje će druge naći tako bujnu vegetaciju? Gdje tako snažne dubove šume i pet metara visoke divlje ruže? Na otjemanu ližari se kod kriv erveni eokr, a uz njega kape se ližari koje kljuje cvjetlova otoka (Kungö) kraljuje osunjanje najljepše ohrvaja, koju najdes tek u Alpama, koja se u Finskoj nalazi samo u daljnjem istoku, na jednom jedinom mjestu, na jezercu Latoga.

Za Aland jest prvi uzeo divni trovitli cer, koji svojim malenim dugoljastim lišćem spominje na uljiko, a svojom korom na oleandrosa stablu. Taj trovitli cer obrubljuje obalu svih alandskih otoka te je njihova najznanjajna biljka.

Uništavajte muhe da se ne umnožavaju.

Liljepec za uništavanje muha dobivaju se kod Jos. Krmpotić u Puli.